

Dosarul nr. 2ra-478/22
2-20004593-01-2ra-07042022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. A. Brăgaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, A. Malîi, I. Dutca)

DECIZIE

14 septembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Victor Burduh
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Andrei Donică,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Prescornic
împotriva lui Andrei Donică cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere,
repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei din 10 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 14 ianuarie 2020, Vasile Prescornic, reprezentat de avocatul Dumitru Carabețchi, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Andrei Donică, solicitând încasarea datoriei în mărime de 6000 de euro, dobânzii de întârziere în mărime de 2898,74 de euro, încasarea prejudiciului moral în mărime de 10000 de lei și a cheltuielilor de judecată privind asistența juridică în mărime de 5000 de lei.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, în data de 01 septembrie 2016, i-a împrumutat lui Andrei Donică suma de 6000 de euro, iar ultimul s-a obligat să restituie suma împrumutului până la data de 15 septembrie 2016, fapt confirmat prin recipisa din 01 septembrie 2016.

Din momentul încheierii contractului, Andrei Donică nu a restituit suma datorată.

Reclamantul a susținut că, la încercările sale de a-și restitui banii, pârâtul îi promitea că îi va restitui în timpul apropiat, însă nu a îndeplinit promisiunea. La 24 septembrie 2019 pârâtul a recunoscut existența datoriei și s-a obligat de a o restitui până la 01 noiembrie 2019, însă nu a îndeplinit obligația dată.

Prin intermediul avocatului, a adresat o reclamație lui Andrei Donică, prin care ultimul a fost avertizat că, în caz că, nu va restitui împrumutul în termen de 5 zile de la data recepționării pretenției, se va adresa în instanța de judecată. Reclamația a rămas fără executare.

Reclamantul a afirmat că, pârâtul nu a restituit împrumutul în termenul stabilit și astfel urmează a fi încasată dobânda de întârziere solicitată pentru nerestituirea împrumutului în termen.

De asemenea, reclamantul a declarat că, prin nerambursarea împrumutului la timp, i-au fost cauzate daune morale care constau în suferințe psihice, manifestate prin epuizare emoțională în legătură cu nerestituirea împrumutului, precum și prin dereglarea somnului, lipsirea posibilității de a se întreține decent, estimând prejudiciul moral la suma de 10000 de lei.

La fel, reclamantul a pretins compensarea cheltuielilor de judecată suportate pentru asistență juridică în mărime de 5000 de lei.

Prin cererea depusă la 23 martie 2020, prin intermediul poștei electronice (f.d.44), Vasile Prescornic, reprezentat de avocatul Dumitru Carabețchi, a majorat cuantumul pretențiilor, solicitând încasarea cheltuielilor de judecată privind plata taxei de stat în sumă de 5160,06 lei.

Prin încheierea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea lui Andrei Donică cu privire la numirea expertizei garfoscopice.

Prin hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Prescornic și s-a încasat de la Andrei Donică în beneficiul lui Vasile Prescornic datoria la împrumutul rezultat din recipisele din 01 februarie 2016 și 24 septembrie 2019 în mărime de 6000,00 de euro, dobânda de întârziere pentru perioada 14 ianuarie 2017-13 ianuarie 2020 în mărime de 2898,74 de euro, în monedă națională cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației; s-a încasat de la Andrei Donică în beneficiul lui Vasile Prescornic cheltuielile de judecată formate din taxa de stat în mărime de 5160,06 lei și cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 5000,00 de lei; în rest cererea de chemare în judecată a fost respins ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 10 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Andrei Donică și s-a menținut hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

La 30 martie 2022, Andrei Donică a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 10 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea. Instanța de fond și instanța de apel, la examinarea cauzei, au încălcat și aplicat eronat normele de drept material, neglijând prevederile imperative ale art. 20, art. 21 din Constituția Republicii Moldova, art. 6 CEDO, art. 25, art. 26, art.27, art.56, art.117, art.118, art.122, art.130, art.148, art.239, art.240, art.373, art.386, art.387 Cod de procedură civilă, art. 267, art.272 alin. (1), (2) Cod civil, în vigoare de până la 01 martie 2019, au încălcat principiul nemijlocirii și oralității în dezbaterile judiciare prin care nu au verificat, cercetat direct și nemijlocit toate probele, nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, au aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și au interpretat în mod eronat legea în raport cu circumstanțele

pricinii, au dat o apreciere arbitrară probelor, deoarece probele puse la baza hotărârilor care au servit la constatarea circumstanțelor sunt falsificate și în mod vădit insuficiente. Concluziile expuse în hotărârile instanțelor ierarhic inferioare sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii ce au dus la soluționarea greșită a cauzei prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale, dreptul la un proces echitabil și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente.

Decizia instanței de apel este nemotivată și cuprinde convingeri neexplicite, care sunt analizate și apreciate superficial. Instanța de apel a examinat cauza fără a elucida pe deplin circumstanțele esențiale și a dezbate toate argumentele invocate în apel. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate. Prin urmare, instanțele ierarhic inferioare au pronunțat o soluție pripită și nemotivată.

Instanța de apel a ignorat prevederile art. 373 Cod de procedură civilă, deși, în apel a pretins că, semnătura din recipisa din 24 septembrie 2019 nu-i aparține și a fost falsificată, circumstanță în legătură cu care era necesar și s-a solicitat instanței numirea efectuării expertizei grafoscopice în scopul identificării autorului semnăturii din recipisa enunțată. Astfel, în cazul respingerii apelului, instanța de apel urma să expună în decizie concluzia cu privire la toate argumentele invocate, să întemeieze motivele în legătură cu care argumente din cererea de apel au fost recunoscute ca neîntemeiate. Instanța de apel s-a referit la simpla constatare a faptului netemeinicii apelului și în acest caz decizia apare ca nemotivată. Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

Decizia instanței de apel reprezintă o reproducere a motivării instanței de fond, fără a analiza și aprecia argumentele și motivele din cererea privind numirea expertizei grafoscopice și cererea de apel în vederea constatării circumstanțelor importante pentru justa soluționare a cauzei, iar argumentele cererii de apel nefiind combătute. Prima instanță și instanța de apel au atribuit recipisei din 24 septembrie 2019 valoare probantă prestabilită, fără aprecierea ei bazată pe cercetarea multiaspectuală și completă a acesteia, contrar prevederilor art. 130 Cod de procedură civilă. Or, prin raportul de expertiză extrajudiciară nr. 188 din 10 ianuarie 2022 s-a concluzionat că, semnătura din xerocopia recipisei din 24 septembrie 2019 în litigiu nu a fost executată de către titularul ei, dar de către o altă persoană, prin imitație liberă.

Recurentul a opinat că, cererea de chemare în judecată a fost depusă tardiv, fiind omis termenul general de prescripție prevăzut de art. 267 Cod civil, în vigoare de până la data de 01 martie 2019.

Instanța de fond și instanța de apel s-au abținut să dea răspuns la toate întrebările ridicate referitor la falsificarea recipisei din 24 septembrie 2019, precum și expirarea termenului general de prescripție.

Copia recursului declarat, prin scrisoarea datată cu 08 aprilie 2022 (f.d.136) a fost expediată în adresa intimatului. Din adresa intimatului a fost restituită corespondența instanței cu mențiunea „plecat” (f.d.138-139).

În data de 02 iunie 2022, copia recursului declarat a fost expediată avocatului intimatului, Dumitru Carabețchi, (f.d.140) și a fost recepționată la 15 iunie 2022, conform avizului de recepție (f.d.141).

Referință la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu a parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 10 noiembrie 2021, iar cererea de recurs a fost depusă la 30 martie 2022.

Materialele cauzei atestă expedierea copiei deciziei integrale a instanței de apel către participanții la proces la data de 25 ianuarie 2022, inclusiv prin intermediul poștei electronice către partea intimată (f.d.117-118), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia de către partea recurentă. Astfel, recursul este declarat în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 06 iulie 2022 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecătii, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Andrei Donică și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din perspectiva prevederilor art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de

către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pornind de la faptul că în sistemul legislației noastre procesuale, instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestui în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate (a se vedea, în contrast, *Lebedinschi vs Moldova*, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; *Nichifor vs Moldova*, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31).

Inițial, Colegiul reține că pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecării.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei civile, au constatat că prin recipisa datată cu 01 septembrie 2016, Andrei Donică a împrumutat de la Vasile Prescornic suma de 6000 de euro și s-a obligat de a o restitui nu mai târziu de două săptămâni (f.d.8).

Prin recipisa din 24 septembrie 2019, Andrei Donică s-a obligat să restituie suma de 6000 de euro până la data de 01 noiembrie 2019, sumă împrumutată de la Vasile Prescornic la data de 01 septembrie 2016, conform recipisei din aceeași dată (f.d.9).

Prin cererea de chemare în judecată depusă la 14 ianuarie 2020, Vasile Prescornic a solicitat de la Andrei Donică încasarea datoriei în mărime de 6000 de euro, a dobânzii de întârziere în mărime de 2898,74 de euro, a prejudiciului moral în mărime de 10000 de lei și a cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică în mărime de 5000 de lei (f.d.4-7).

Prima instanță, judecând cauza în fond, prin hotărârea din 10 februarie 2021, a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Prescornic și a încasat de la Andrei Donică în beneficiul lui Vasile Prescornic datoria la împrumutul rezultat din recipisele din 01 februarie 2016 și 24 septembrie 2019 în mărime de 6000,00 de euro, dobânda de întârziere pentru perioada 14 ianuarie 2017-13 ianuarie 2020 în mărime de 2898,74 de euro, în monedă națională cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației; a încasat de la Andrei Donică în beneficiul lui Vasile Prescornic cheltuielile de judecată formate din taxa de stat în mărime de 5160,06 lei și cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 5000,00 de lei; în rest cererea de chemare în judecată a fost respins ca fiind neîntemeiată (f.d.63, 67-73).

Instanța de apel, prin decizia din 10 noiembrie 2021, judecând cauza în ordine de apel, a respins apelul declarat de Andrei Donică și a menținut hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.109-116).

În consolidarea soluției, instanța de apel a stabilit că, ambele recipise anexate de către reclamant la cererea de chemare în judecată, se încadrează în condițiile de valabilitate, inclusiv prin confirmarea expresă a datei scadenței obligației de restituire a sumei.

Potrivit art. 867 alin (1) Cod civil, părțile au identificat expres obiectul acordului, condițiile și termenul la survenirea scadenței căruia, obligația urmând a fi restituită.

Prin urmare, instanța de apel a considerat justă și legală soluția primei instanțe, în partea ce ține de încasarea datoriei în sumă de 6000 de euro de la Andrei Donică, or, reclamantul Vasile Prescornic a prezentat probe suficiente, pertinente și concludente, care atestă cu certitudine existența datoriei și neexecutarea obligației de restituire a împrumutului de către pârâtul/debitor, în termenul convenit de părți.

Deoarece debitorul pârât nu și-a executat corespunzător obligația de restituire a sumei, reclamantul/creditor a expediat în adresa pârâtului preavizul nr.12/2019 din 22 noiembrie 2019 (f.d.13), acesta însă nu a fost recepționat de către destinatar (f.d.14-15).

Astfel, reieșind din perioada restantă, precum și ținând cont de neexecutarea a obligației privind restituirea împrumutului, reclamantul Vasile Prescornic, a făcut uz de prevederile art. 872 alin. (1) Cod civil, potrivit căruia, în cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobândă în mărimea prevăzută la art.619 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Potrivit calculului dobânzii de întârziere pentru neexecutarea obligației privind restituirea în termen a împrumutului (f.d.12), calculată pentru perioada 14 ianuarie 2017-13 ianuarie 2020, anexat la dosar, dobânda de întârziere constituie sumă de 2898,74 de euro.

În acest context, instanța de apel a considerat că instanța de fond întemeiat a admis capătul de cerere privind încasarea dobânzii de întârziere pentru neexecutarea obligației privind restituirea în termen a împrumutului, în sumă de 2898,74 de euro.

Având în vedere neelucidarea completă a circumstanțelor cauzei, aprecierea arbitrară a probelor și pronunțarea pripită a instanței de apel în favoarea respingerii cererii de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe de admitere parțială a acțiunii înaintate, Colegiul va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motivele ce succed.

În temeiul art. 373 alin.(1), (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

În context, prin prisma criticilor aduse actului judecătoresc contestat în partea ce vizează efectuarea semnăturii din numele recurentului pe recipisa întocmită la data de 24 septembrie 2019, care în opinia sa, de către instanțele de judecată i-a fost atribuită de valoare probantă stabilită, Colegiul notează că, de către Andrei Donică a fost negat faptul efectuării semnăturii de către el personal în recipisa din 24 septembrie 2019.

La acest capitol, Colegiul precizează că, în cadrul examinării cauzei în prima instanță, de către Andrei Donică a fost solicitată numirea unei expertize judiciare grafoscopice, invocând că una dintre semnăturile efectuate în textul recipiselor nu-i aparține, însă instanța de judecată, soluționând cererea dată, prin încheierea din 10 februarie 2021, a respins-o ca fiind prematură la acea etapă, având în vedere

examinarea cauzei civile în ședința de pregătire pentru dezbaterile judiciare și părțile în proces nu și-au expus poziția (f.d.57,60-61).

Tot în aceeași dată de 10 februarie 2021, prima instanță a pronunțat dispozitivul hotărârii judecătorești, prin care a admis parțial acțiunea înaintată de către Vasile Prescornic (f.d.63).

Colegiul reiterează că, deși, recurentul a contestat faptul aplicării semnăturii pe recipisa din 24 septembrie 2019, prima instanță în motivarea hotărârii a reținut că, ambele acorduri se încadrează în condițiile de valabilitate inclusiv prin confirmarea expresă a datei scadenței a obligației de restituire a sumei (f.d.70).

Astfel, atacând cu apel hotărârea primei instanțe, Andrei Donică a invocat faptul că, semnătură aplicată în recipisa din 24 septembrie 2019 prin care s-a pretins reconfirmarea datoriei de 6000 de euro, nu-i aparține.

Deși, acesta a fost un argument care necesita un răspuns explicit, de către instanța de apel această alegație a fost lăsată fără răspuns. Iar în conformitate cu art. 373 alin. (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Or, solicitarea recurentului Andrei Donică, formulată în cadrul examinării cauzei în prima instanță, a fost respinsă, iar Andrei Donică a contestat odată cu hotărârea primei instanțe și încheierea de respingere a cererii de numire a expertizei judiciare grafoscopice (f.d.86-88).

În altă ordine de idei, în sensul art. 372 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă acestea respectă prevederile art.119¹ alin. (2), dacă acestea nu au fost reclamate de către prima instanță la cererea participanților la proces sau dacă au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanță.

În corespundere cu prevederile art. 121 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

În virtutea art. 122 alin. (1) Cod de procedură civilă, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

În conformitate cu art. 130 alin. (1), (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În atare circumstanțe, în condițiile în care recurentul contestă semnătura aplicată pe una dintre recipisele puse de către instanța de judecată la baza admiterii acțiunii, iar Andrei Donică a ridicat problema dată și în apel, instanța de apel avea

obligăția de a analiza, verifica împrejurarea dată, acordând posibilitatea părții de a se folosi de pârghiile legale pentru confirmarea sau infirmarea poziției sale, aspect ce urmează a fi luat în considerare la rejudecare.

Or, în temeiul art. 148 alin. (1) Cod de procedură civilă, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artizanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu. Actele reviziei ori ale inspecțiilor departamentale, precum și raportul scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.

De altfel, declarând recurs împotriva deciziei instanței de apel, recurentul Andrei Donică a anexat un raport de expertiză extrajudiciară al Biroului Asociat de Expertiză Judiciară, întocmit la 10 ianuarie 2022, ca urmare a adresării sale din 21 decembrie 2021 (f.d.127-133), ulterior pronunțării instanței de apel.

Totodată, în conformitate cu art. 442 alin.(1), (2) Cod de procedură civilă, normă citată *supra*, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi. Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în recurs.

În această succesiune logică, având în vedere că instanța de recurs nu este în drept de a administra noi dovezi, însă are obligația de a se expune asupra tuturor argumentelor din recurs, iar una dintre alegații vizează semnătura aplicată pe recipisa din 24 septembrie 2019 din numele lui Andrei Donică, în situația în care această obligație a fost ignorată de instanța de apel, la caz, se impune casarea deciziei contestate cu rejudecarea cauzei în ordine de apel.

De asemenea, un răspuns cert și explicit se impunea și la aserțiunea recurentului Andrei Donică, care a pretins omiterea termenului general de prescripție de către Vasile Prescornic la înaintarea acțiunii. Or, cel puțin această împrejurare necesită un răspuns cert, în situația în care aceasta este determinantă pentru soluționarea corectă a litigiului. De altfel, în cazul în care se pretinde omiterea termenului, inițial urmează a fi verificat acest aspect.

De altfel, în cauza Caraman v. Moldova, cererea nr. 49937/08, hotărârea din 16 februarie 2021, CtEDO a notat de la început că, având în vedere circumstanțele cauzei, respectarea termenului de prescripție era una dintre chestiunile esențiale care trebuiau examinate de către instanțele naționale și că acest aspect avea un impact decisiv la soluționarea cauzei (a se compara cu Ruiz Torija v. Spania, 9 decembrie 1994, § 30, Seria A nr. 303-A). În cazul în care instanțele ar fi constatat că acest argument era întemeiat, ele ar fi trebuit să respingă acțiunea Primăriei Chișinău împotriva reclamanților. În acest sens, a reamintit că, respectarea criteriilor de admisibilitate pentru introducerea unei acțiuni este un aspect important al dreptului la un proces echitabil (Dacia S.R.L. v. Moldova, nr. 3052/04, § 75, 18 martie 2008, și Nichifor v. Republica Moldova, nr. 52205/10, § 28, 20 septembrie 2016). Prin urmare, Curtea a considerat că argumentul reclamanților privind tardivitatea acțiunii necesită un răspuns specific și explicit. Cu toate acestea, instanțele naționale au omis să facă acest lucru, fiind imposibil de determinat dacă ele pur și simplu au neglijat acest argument sau dacă au intenționat să-l respingă și, în această ultimă ipoteză,

care erau motivele în acest sens (a se compara cu Ruiz Torija, pre-citată, § 30, Lebedinski v. Republica Moldova, nr. 41971/11, § 35, 16 iunie 2015, Nichifor v. Republica Moldova, nr. 52205/10, § 30, 20 septembrie 2016, Covalenco v. Republica Moldova, nr. 72164/14, § 26, 16 iunie 2020).

Mai mult, în conformitate cu art. 241 alin. (5) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

În sensul art. 390 alin. (1) lit. e), f), alin.(2) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină: motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă; concluziile instanței de apel în urma examinării apelului. În cazul respingerii apelului, instanța de apel este obligată să indice în decizie motivele respingerii.

În continuarea acestui raționament, Colegiul relevă că, este de obligația instanței de judecată de a-și motiva soluția prin prisma poziției ambelor părți litigante, susținută de un suport probatoriu pertinent raportat la normele de drept material aplicabile litigiului dedus judecării.

În dezvoltarea acestei afirmații, Colegiul notează că, motivele reținute de instanța de apel în decizia contestată, în esență, redau poziția primei instanțe și a părții reclamante. Or, decizia instanței de apel a fost criticată și sub acest aspect, invocând recurentul în acest sens încălcarea dreptului la un proces echitabil, având în vedere lipsa aprecierii/analizei din partea instanței de apel, precum și nereflexarea în decizie a considerentelor pe marginea alegațiilor referitor la expirarea termenului general de prescripție în interiorul căruia urma a fi înaintată acțiunea, precum și lipsa argumentării a circumstanței ce dicta numirea unei expertize judiciare grafoscopice a semnăturii aplicate din numele lui Andrei Donică în recipisa din 24 septembrie 2019. Astfel, recurentul a pretins o apreciere arbitrară a probelor de către instanța de apel, iar în lipsa unor ipoteze pe marginea alegațiilor invocate de recurent, Colegiul consideră justificat argumentul dat.

În atare circumstanțe, pornind de la aceste aspecte, având în vedere și rolul dirigiuitor al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina, în baza rolului activ, să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. De altfel, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

Astfel, conform rolului său activ, instanța poate să ceară părților să administreze toate probele pe care le consideră necesare și utile justei soluționări a cauzei, împuternicire ce rezultă și din art.9 Cod de procedură civilă, precum și art. 372 Cod de procedură civilă. Or, prezintă relevanță și folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, rezultând din specificul acestui

și care presupune în sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe, pertinente și concludente a situației de fapt, or, concluzia instanței de apel este rezultatul examinării pripite a litigiului dedus judecării.

Conjunctura reliefată *supra*, precum și problemele ridicate de către recurent la soluționarea litigiului dat, la rejudecarea cauzei în ordine de apel, necesită o examinare completă și obiectivă.

Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzei, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

CtEDO, în cauza *Capacchione v. Republica Moldova*, cererea nr. 22616/10, hotărârea din 30 noiembrie 2021, a reamintit că articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (a se vedea, printre multe altele, *Perez v. Franța [MC]*, nr. 47287 / 99, § 80, CEDO 2004-I și *Loupas v. Grecia*, nr. 21268/16, § 37, 20 iunie 2019). De asemenea, Curtea reiterează jurisprudența sa bine-stabilită, potrivit căreia acest Articol obligă, *inter alia*, instanțele să motiveze deciziile lor. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către reclamant, această obligație presupune, totuși, că o parte la procesul judiciar poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (a se vedea, printre multe altele, *Paixão Moreira Sá Fernandes v. Portugalia*, nr. 78108/14, § 71, 25 februarie 2020, și cauzele citate acolo).

Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 Cod de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

Coroborând circumstanțele ce preced, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art.442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Andrei Donică.

Se casează integral decizia din 10 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Prescornic împotriva lui Andrei Donică cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Victor Burduh

Galina Stratulat